

ANTWERPEN

Zorginstelling Heder (het vroegere DVC Sint-Jozef) start met leesgroep

“Luisteren is ook hard

Een doordewekse middag in De Kluiver, op het Antwerpse Eilandje. Een instelling waar dagelijks mensen met een niet-aangeboren hersenletsel worden opgevangen. Voor de voorleessessie van 14u hebben zich zes volwassenen vrijwillig aangemeld. Guido, Inge, Danny, Rudi, Sabine en Ludo krijgen een kortverhaal voorgeschoteld. Psychotherapeut Theo Dirckx last tijdens het lezen geregeld pauzes in, zodat zijn toehoorders het verhaal kunnen verwerken en erop reageren. Tenminste als ze daar zin in hebben. Want alles kan, niets moet in deze sessie. Of hoe literatuur lang gesloten deuren weer even op een kier weet te zetten.

Foto AP

Theo Dirckx

Psychotherapeut, Heder

“Voorlezen doen we best in de voormiddag, dan is de aandacht nog wat scherper.”

keep from crying.

Ongedwongen

Wat we zo dadelijk mogen verwachten? “Er komen zes mensen naar de sessie. Gezien het feit dat we het allemaal een beetje impromptu hebben moeten organiseren en er concurrentie was van bowling, is dat zeker niet slecht. We gaan zo dadelijk in een halve cirkel zitten, waarna ik start met voorlezen. Na enkele minuten stop ik even en vraag of er iemand iets aan het verhaal wil toevoegen, of er gewoon iets over wil zeggen. Ik ga daarbij zeker niet dwingend te werk. Het verhaal moet altijd centraal staan. Maar als er iemand toch iets wil zeggen en een ander wil daarop reageren, dan kan dat perfect. We zien wel waar we naartoe rijden. En als het stil wordt of het stil blijft, dan ga ik gewoon verder. Ik wil zeker onderstrepen dat het hier niet om therapeutische gesprekken gaat. We gaan niet in op specifieke problemen of ziektebeelden. Daar zijn andere momenten en methodieken voor. Al sluiten we een heilzame werking van zulk een voorleesmoment natuurlijk niet uit. Binnen onze zorgorganisatie Heder hebben we intussen al een tiental voorlezers, elk met hun specifieke doelgroep.”

Benjaminus ballans, een kortverhaal van de Ne-

“Eigenlijk is het een beetje zoals het ei van Columbus. Je moet er alleen maar op komen”, stelt Theo Dirckx, die al veertig jaar in de zorgsector zit. “Deze voorleessessies vormen een eenvoudige en goedkope manier om onze cliënten bij elkaar te brengen en een interactie op gang te brengen. Maar vooral toch om ze te laten genieten van een mooi verhaal.”

We zitten in Theo's werkkruimte, in afwachting dat we de sessie mogen bijwonen. “Schrak straks niet van de zwarte humor die in sommige reacties kan zitten. Dat is nu eenmaal een vast onderdeel van het verwerkingsproces. Je moet kunnen lachen met de ellende waarmee je te maken krijgt. Dat geldt zowel voor onze cliënten als voor het personeel.” In de blues hebben ze daar een standaarduitdrukking

voor: *Laugh to*

voor cliënten met niet-aangeboren hersenlet

werken, hoor,

derlandse auteur Arthur Japin, staat in een boek met speciaal voor dit soort sessies verzamelde teksten. De auteur vertelt het verhaal van een prille, onmogelijke verliefdheid tussen de zoon van een circusdirecteur en een jonge sla-vin, ergens aan de Afrikaanse Goudkust. Theo houdt een rustig tempo aan en houdt zich ver van overacting of onnodige theatraleiten. Het verhaal staat immers centraal, weet u nog. Bij de eerste pauze neemt Ludo direct het woord. "Wat ben ik jaloers op die schrijver. Hij kan het allemaal zo mooi verwoorden. Ik was in het begin bang dat ik niet zou weten waar en wanneer het verhaal zich zou afspelen, maar na één bladzijde was ik al helemaal mee. Mag ik u, Theo, overigens nu al bedanken dat u voor ons wíl voorlezen. Ik ge-niet hier echt van."

Theo kijkt nog eens in het rond, voelt dat er geen andere reacties zitten aan te komen en gaat verder met het verhaal, dat nogal wat the-ma's aan bod laat komen: verliefdheid, de soms moeilijke relatie met je ouders, leven met vrijheden en beperkingen of het recht om eigen keuzes te maken en de conse-

quenties die die keuzes met zi-meebrengen. Bij elke pauze ko- een van die subthema's wel ev-opborrelen en al snel mengen zi-naast Ludo ook anderen in het g-sprek. Guido bijvoorbeeld, die h-graag kort en zakelijk houdt en t-zaken niet mooier voorstelt dan z-zijn. De meeste observaties en op-merkingen hebben betrekking to-de eigen situatie. Maar heel opval-lend: er wordt amper geklaagd o-gezeurd. De nuchterheid en de hu-mor die de interactie kenmerken treffen ons als neutrale toehoor-ders midscheeps.

Concentratie

Het verhaal is afgelopen. Het ein-de was mooi en poëtisch, zonder dat je er echt vrolijk van werd. Theo vraagt de groepsleden naar hun finale indrukken. Voor de meeste aanwezigen was dit im-mers hun eerste voorleessessie. Ludo is helemaal voor het initiatief gewonnen en komt zeker terug. Hij verplaatst zich graag in fictie-ve werelden. Rudi geeft toe dat hij het niet altijd even gemakkelijk had om te kunnen volgen. Maar hij

conse-

Voorlezer Theo laat het verhaal kunnen reageren, als z

DEURNE

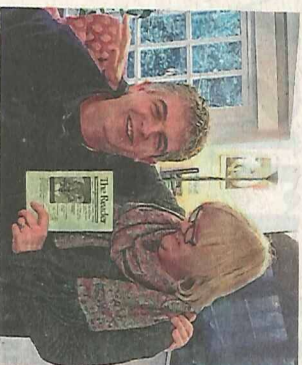
Lezerscollectief telt al negentig leesgroepen

“Samen lezen maakt mensen weerbaarder”

Samen verhalen en gedichten lezen verbindt mensen en maakt hen sterker en weerbaarder. Dat is in een notendop de filosofie die achter Het Lezerscollectief steekt. Een netwerk van leesbegeleiders die over heel Vlaanderen bijeenkomsten organiseren voor mensen die om diverse redenen moeilijk toegang hebben tot literatuur.

Dirk Terryn van Het Lezerscollectief: “Onze leessessies zijn inderdaad zeer verscheiden. Wij lezen net zo goed in woonzorgcentra, ziekenhuizen en gevangnissen als in de psychische zorg of de bijzondere jeugdzorg. En daar komen ook nog eens bibliotheken en scholen bij. Wij willen helemaal geen concurrentie voor al bestaande leesgroepen vormen. Die zijn vaak wel wat hoogdrempeliger en vergen doorgaans al wat leeservaring. Wij proberen mensen te bereiken die in hun jeugd weinig of geen verhalen hebben gelezen of gehoord, en die zich daarom de wereld minder goed kunnen verbeelden.”

“De idee achter dit soort leesgroepen ontstond in Groot-Brittannië, waar de Liverpoolse professor Jane Davis, zelf afkomstig uit een zwaar achtergesteld gezin, in 2002 The Reader Organisation oprichtte, intussen goed voor een paar honderd leesgroepen. Haar ogen gingen open, toen ze aan een rood licht stond te wachten en een oma, dochter en kleinkind in sjofole kleren zag voorbijwandelen. Ze zag drie generaties die waarschijnlijk nooit een boek in hun leven zouden tegenkomen en moest aan haar eigen jeugd denken. Ze sprak een lokale bibliotheek aan met de vraag of ze er eens geen leessessie mocht organiseren, inclusief *tea and cookies*. The Reader Organisation was geboren. Jane Davis kwam in 2012 aan de Universiteit Antwerpen spreken en blies daarbij haar toehoorders omver. Samen met dokter Jan Raes, psychiater, en Erik Van Acker, werkzaam in de banksector, nu algemeen directeur van Heder, heb ik toen Het Lezerscol-

Dirk Terryn en Jane Davis. FOTO RR

lectief opgericht. We lieten vanuit Engeland mensen overkomen om ons de basisbeginselen bij te brengen en zijn in 2014 zelf met leesgroepen gestart”, herinnert Dirk Terryn zich. “Van bij de start zijn we van een coöperatief model uitgegaan. Zo werken we intens samen met onderwijsinstellingen en de zorgsector, wat dan hopelijk de interesse wekt van sponsors met het hart op de juiste plaats.”

Methodiek

“Elke tekst wordt luidop voorgelezen. Meestal is het een kortverhaal, soms een op zichzelf staand boekfragment. Het ritme ligt bewust niet hoog. Hardop lezen gaat zes keren trager dan in je hoofd lezen. Het geeft je dus een pak meer tijd om indrukken te verwerken. Elke leessessie eindigt met een gedicht dat tweemaal wordt voorgelezen. Bij die gedichten krijgen we de meest uiteenlopende reacties. De ene vindt die zin mooi, de andere een heel andere zin. Zelfs zonder goed te begrijpen wat er nu eigenlijk staat geschreven. We kiezen altijd voor teksten die meerdere thema's aanreiken of perspectieven tot reflectie bieden. Maar ze worden nooit tot op het bot uitgebeend. De voorlezer zal ook nooit iemand dwingen om te reageren. Misschien wel eens vriendelijk aankijken of aanmoedigen, maar daar houdt het écht bij op. In sommige centra zijn deze voorleesmomenten uitgegroeid tot ware rituelen. Zo ontstaan er wonderlijke momenten, waarop schoonheid, solidariteit en verwondering hand in hand gaan.” (ged)

• www.lezerscollectief.be